

Nikitina A. V.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Kharkiv Educational-Scientific Institute SHEI «Banking University», Ukraine;
e-mail: n-a-v-1@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-7440-0240*

Novikova T. V.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Kharkiv Educational-Scientific Institute SHEI «Banking University», Ukraine;
e-mail: tvnovikova75@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-0428-4181*

Khrystoporova O. M.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Kharkiv Educational-Scientific Institute SHEI «Banking University», Ukraine;
e-mail: lena.guseva7677@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4868-2488*

STRUCTURAL AND FUNCTIONAL MODEL OF ENTERPRISE ECONOMIC SAFETY MANAGEMENT SYSTEM IN THE GLOBAL FINANCIAL SPACE

Abstract. The article analyzes the concepts of determining the essence of enterprise economic safety. It was underlined that the enterprise economic safety provided branching, diversification and expansion of structural elements, connections and relations of its resource space, their protection from internal and external threats, whose actions can greatly reduce or ruin its environment, slow down or restrain the development of the enterprise, transform its path to the defined strategic goal. It was grounded that the main functional components of economic safety are: financial, human resources, technical and technology, politico-legal, innovation-investment, environmental and informational. The main features of determination of functions of the enterprise economic safety management are identified. On the basis of weighted analysis of the management tools we made a conclusion that the management of the economic safety of the MTE (motor-transport enterprise) in the event of the appearance of information signaled about the danger of an enterprise efficiency reduction, the imperfection of the methods of planning, correction, organization of production, mismatch of the existing objectives of the enterprise and the requirements of the environment should include such an efficient subsystem of information-analytical service, which would be aimed at improving the quality and management effectiveness by prioritizing. It was conducted that the modern quality management model for most domestic enterprises should be based on the basic principles, namely: a systematic approach to management; orientation of business on management of «organizational culture» as a system of values of the enterprise personnel; scientific approach to the formation and substantiation of managerial decisions; dynamism and variability of utilization of technology, methods and tools of enterprise management; the importance and diligence of the inability to make managerial decisions of information; promotion of activation of innovative management; using script approach to develop specific managerial decisions; orientation on the strategic goals of an enterprise development. The theoretic and methodical approach to construction of a structural model of an enterprise economic safety management is proposed, which will make possible to identify clearly functional and essential links, provide internal balance in the enterprise activity and correspondence of its mission and the strategic direction of the system of its priority interests. According to the proposed scheme the object of management (controlled system) is the very economic safety, which, in its turn, decomposed into seven subsystems of various functional components of the enterprise economic safety (financial, technical and technological, personnel, political, legal, environmental, information, innovation and investment). And under the proposed approach in the system of economic safety management the subsystem of enterprise economic safety plays the role of control (managing) subsystem (coordinator), which provides for the overall EES management.

The necessity of further, more in-depth study of the influence of such destructive and destabilizing phenomena that may cause irreversible consequences and threaten the functioning of the organization is substantiated. The next stage of the study should be a comprehensive assessment of the interconnection of such destructive and destabilizing phenomena as threats, risks and dangers that may cause irreversible consequences and, in general, threaten the organization functioning.

Keywords: management, function, structural model, economic safety of the enterprise, enterprise economic safety management.

JEL Classification D2, L2

Formulas: 0; fig.: 2; tabl.: 0; bibl.: 19.

Нікітіна А. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна;
e-mail: n-a-v-1@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-7440-0240*

Новікова Т. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна;
e-mail: tvnovikova75@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-0428-4181*

Христофорова О. М.

*кандидат економічних наук, доцент,
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна;
e-mail: lena.guseva7677@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4868-2488*

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА У ГЛОБАЛЬНОМУ ФІНАНСОВОМУ ПРОСТОРИ

Анотація. Проаналізовано концепції до визначення сутності економічної безпеки підприємства. Було підкреслено, що економічна безпека підприємства забезпечує розгалуження, диверсифікацію та розширення структурних елементів, зв'язків та відносин його ресурсного простору, їхній захист від внутрішніх і зовнішніх загроз, дії яких можуть значно зменшити чи зруйнувати його середовище, уповільнити чи стримувати розвиток підприємства, перетворити його шлях до визначеної стратегічної мети. Обґрунтовано, що основними функціональними компонентами економічної безпеки є: фінансові, людські ресурси, технічні та технологічні, політико-правові, інноваційно-інвестиційні, екологічні та інформаційні. Визначено основні особливості визначення функцій управління економічною безпекою підприємства. На основі зваженого аналізу інструментів управління зроблено висновок, що управління економічною безпекою АТП (автотранспортного підприємства) у разі появи інформації сигналізує про небезпеку зниження ефективності підприємства, недосконалості методів планування, корекції, організації виробництва, невідповідності наявним цілям підприємства і вимогам зовнішнього середовища повинні включати таку ефективну підсистему інформаційно-аналітичної служби, яка була б спрямована на підвищення якості та ефективності управління шляхом пріоритетності. Було проведено, що сучасна модель управління якістю для більшості вітчизняних підприємств повинна базуватися на основних принципах, а саме: системний підхід до управління; орієнтація бізнесу на управління «організаційною культурою» як система цінностей персоналу підприємства; науковий підхід до формування та обґрунтування управлінських рішень; динамічність і мінливість використання технології, методів та інструментів управління підприємством; важливість і старанність неможливості ухвалювати управлінські рішення інформації; сприяння активізації інноваційного менеджменту; використання сценарію підходу для розробки конкретних управлінських рішень; орієнтація на стратегічні цілі розвитку підприємства. Запропоновано теоретико-методичний підхід до побудови структурної моделі управління економічною безпекою підприємства, що дозволить виявити чітко функціональні та істотні ланки, забезпечити внутрішню рівновагу в діяльності підприємства і відповідність його місії та стратегічному напрямку система її пріоритетних інтересів. Відповідно до запропонованої схеми об'єктом управління (керована система) є саме економічна безпека, яка, у свою чергу, розкладається на сім підсистем різних

функціональних складових економічної безпеки підприємства. І при запропонованому підході в системі управління економічною безпекою підсистема економічної безпеки підприємства відіграє роль керуючої (керуючої) підсистеми (координатора), яка передбачає загальне управління ЕБП.

Обґрунтовано необхідність подальшого, більш глибокого вивчення впливу таких руйнівних і дестабілізуючих явищ, які можуть спричинити незворотні наслідки та загрожувати функціонуванню організації. Наступним етапом дослідження має бути всебічна оцінка взаємозв'язку таких руйнівних і дестабілізуючих явищ, як загрози, ризики та небезпеки, які можуть спричинити незворотні наслідки і взагалі загрожувати функціонуванню організації.

Ключові слова: управління, функція, структурна модель, економічна безпека підприємства, управління економічною безпекою підприємства.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 0; бібл.: 19.

Никитина А. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
Харьковский учебно-научный институт
ГВУЗ «Университет банковского дела», Украина;
e-mail: n-a-v-1@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-7440-0240*

Новикова Т. В.

*кандидат экономических наук, доцент,
Харьковский учебно-научный институт
ГВУЗ «Университет банковского дела», Украина;
e-mail: tvnovikova75@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-0428-4181*

Христофорова Е. Н.

*кандидат экономических наук, доцент,
Харьковский учебно-научный институт
ГВУЗ «Университет банковского дела», Украина;
e-mail: lena.guseva7677@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4868-2488*

СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ В ГЛОБАЛЬНОМ ФИНАНСОВОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Аннотация. Проанализированы концепции определения сущности экономической безопасности предприятия. Было подчеркнуто, что экономическая безопасность предприятия обеспечивает разветвление, диверсификацию и расширение структурных элементов, связей и связей его ресурсного пространства, их защиту от внутренних и внешних угроз, действия которых могут значительно уменьшить или разрушить его среду, замедлить или сдержать развитие предприятия, преобразовать свой путь к определенной стратегической цели. Обосновано, что основными функциональными составляющими экономической безопасности являются: финансовая, кадровая, техническая и технологическая, политико-правовая, инновационно-инвестиционная, экологическая и информационная. Определены основные особенности определения функций управления экономической безопасностью предприятия. На основе взвешенного анализа инструментов управления сделан вывод, что управление экономической безопасностью АТП (автотранспортное предприятие) в случае появления информации сигнализирует об опасности снижения эффективности предприятия, несовершенстве. Из методов планирования, коррекции, организации производства, несоответствия существующих задач предприятия и требований среды следует включать такую эффективную подсистему информационно-аналитического обслуживания, которая будет направлена на повышение качества и эффективности управления за счет приоритизации. Обосновано, что современная модель управления экономической безопасностью для большинства отечественных предприятий должна основываться на базовых принципах, а именно: системный подход к управлению; ориентация бизнеса на управление «организационной культурой» как системой ценностей персонала предприятия; научный подход к формированию

и обоснованию управленческих решений; динамичность и вариативность использования технологий, методов и инструментов управления предприятием; важность и усердие неспособности принимать управленческие решения по информации; содействие активизации инновационного менеджмента; использование системного подхода для разработки конкретных управленческих решений; ориентация на стратегические цели развития предприятия. Предложен теоретико-методический подход к построению структурной модели управления экономической безопасностью предприятия, который позволит четко определить функциональные и существенные связи, обеспечить внутренний баланс в деятельности предприятия и соответствие его миссии и стратегического направления деятельности. Согласно предложенной схеме объектом управления (управляемой системой) является сама экономическая безопасность, которая, в свою очередь, раскладывается на семь подсистем различных функциональных составляющих экономической безопасности предприятия. А при предлагаемом подходе в системе управления экономической безопасностью подсистема экономической безопасности предприятия играет роль контрольной (управляющей) подсистемы (координатора), которая обеспечивает общее управление ЭБП.

Обоснована необходимость дальнейшего, более глубокого изучения влияния таких разрушительных и дестабилизирующих явлений, которые могут вызвать необратимые последствия и поставить под угрозу функционирование организации. Следующим этапом исследования должна стать комплексная оценка взаимосвязи таких разрушительных и дестабилизирующих явлений, как угрозы, риски и опасности, которые могут вызвать необратимые последствия и, в целом, поставить под угрозу функционирование организации.

Ключевые слова: управление, функция, структурная модель, экономическая безопасность предприятия, управление экономической безопасностью предприятия.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 0; библи.: 19.

Introduction. Constant changes and transformations in different spheres of life affect economic processes, highlighting the goals of ensuring sustainable, safe economy and leveling the influence of a number of multi-vector factors. In addition, the need for an immediate solution to the problem of continuous improvement of management, rapid adaptation to present day conditions of management is urgently needed. Modern market relations require the solution of a number of new tasks, among which the management and assessment of the enterprise economic safety (EES) are of particular importance. Therefore, in order to understand clearly the efficiency of economic activity, it is necessary to study economic categories «economic safety of the enterprise», «management of enterprise economic safety» etc. It should be emphasized that the consequence of not taking into account the peculiarities of the administrative process of economic safety may be low productivity, production efficiency, loss of competitive advantages of the economic entity etc. Therefore, the objective and one of the extraordinary tasks is to construct the structural model of enterprise economic safety management (EESM).

Analysis of recent publications. Today, scientific research on economic safety is quite substantial, varied and thorough. Although it should be noted that there is a problem of unambiguousness with regard to the essence of this concept, we therefore consider it expedient to conduct a study with the allocation of basic approaches, their characteristics, individual differences, common parameters, which in the future will serve as a certain theoretical basis for determining the management process of the EES.

At the present stage of development of the theoretical basis of economic safety, the resource-functional concept for the definition of the EES, represented by S. Ilyashenko, S. Grunin, E. Oleynikov, V. Tambovtsev and others [3, 4, 5, 6], is considered to be the most widespread, comprehensive and promising research. In the framework of the resource-functional approach, researchers identify the main processes that affect the state of the entity safety, the structure of the company's own and borrowed resources is analyzed, the main indicators reflecting the level of the EES are considered. The advantages of this concept are the complex, multilateral study of the object through the analytical prism of the study of the external and internal environments in which the enterprise functions within the time interval, but

the disadvantage is rather problematic use of the tools of such analysis due to the considerable labor costs for identifying all possible and potential threats to the economic enterprise safety.

Scientists [5, 6, 7], who distinguish economic safety in terms of the information approach, understand the latter as the protection of its commercial secrets and the degree of reliability of the protection of own information. Such an interpretation makes it possible to conduct in-depth and comprehensive studies of the chosen aspect of the enterprise's activity, although it covers only a separate plane of the entity functioning, without taking into account the complexity of the latter.

The interpretation of economic safety as a set of properties of the state of its production subsystem, which provides an opportunity to achieve the goal of the whole system is quite interesting [7]. In our opinion, this definition is narrow, identifying only the end result that can only be achieved by streamlining one main objective, but does not reflect the essence of economic safety as a purposeful and complex phenomenon influenced by a combination of factors of the external and internal environment.

Another scientific direction in the study of the concept of enterprise economic safety is a protective approach, whose supporters (D. Kovalev, T. Sukhorukov, O. Kozachenko, O. Lyashenko and others [8—10]) aim at identifying a significant set of destructive factors of the external environment. However, despite a detailed study of the environmental factors, scientists did not consider the need for sustainable development and the need to take into account the time factor, which is attributed to the main disadvantage of this concept.

The identification of the EES with the stability and development of the latter is the basis of the next, sustainable, approach of such scientists as K. Goryachev, M. Kapustin, S. Dubetska [12, 13]. They pay special attention to the basic conditions of the existence of the enterprise, the need to adhere to certain parameters, although in this way the essence of the economic safety of the enterprise is not fully disclosed, indicating only the stable development of the business entity.

The main thesis of the harmonization approach to the interpretation of the enterprise economic safety is orientation towards the co-ordination of the mission, the main objectives of the business entity with the interests of the environment [14]. However, it is worth emphasizing that in such a concept, scientists do not take into account the significance of the influence of the internal environment of the entity functioning.

In terms of availability of competitive advantages V. Belokurov offers to study the economic category «economic safety of the enterprise» [15], which notes that the main objective of securing the EES is achieving competitive advantages due to the correspondence of material, financial, personnel, technical and technological potential and organizational structure of the enterprise to its strategic goals and objectives, but the fact of having such advantages of the potential, without their use and proper implementation does not guarantee the enterprise economic safety.

Investigating and generalizing the fundamental works of domestic and foreign scientists, we come to the conclusion that the approaches to understanding the category of economic safety of the enterprise are different, as well as the lack of a unified universal idea of the interpretation of the essence and economic content of the concept, necessitates its further more detailed and in-depth study.

The purpose of the article and methodology of the research. The main purpose is to develop the theoretical foundations of the enterprise economic safety, to develop and substantiate the structural model of safety management of economic enterprises in the global environment. The methodological basis of the study was the statistical materials of Ukraine and the countries of the world, the special literature on economy, materials of scientific and practical conferences, publication of periodicals of leading foreign and domestic scientists, as well as the results of their own observations by the authors themselves.

To achieve this goal, the following general scientific and special methods and techniques of research were used: abstract-logical, method of analysis and synthesis — formation and substantiation of the system of management of an enterprise economic safety; methods of generalization and abstraction — to study the categorical basis of economic safety of the enterprise and management of the latter.

Results. The conducted investigations made it possible to conclude that the modern quality management model for most domestic enterprises should be based on the basic principles, namely: a

systematic approach to management; orientation of business on management of «organizational culture» as a system of values of the enterprise personnel; scientific approach to the formation and substantiation of managerial decisions; dynamism and variability of utilization of technology, methods and tools of enterprise management; the importance and diligence of the inability to make managerial decisions of information; promotion of activation of innovative management; using script approach to develop specific managerial decisions; orientation on the strategic goals of an enterprise development.

On the basis of weighted analysis of the management tools we make a conclusion that the management of the economic safety of the MTE (motor-transport enterprise) in the event of the appearance of information signals about the danger of an enterprise efficiency reduction, the imperfection of the methods of planning, correction, organization of production, mismatch of the existing objectives of the enterprise and the requirements of the environment should include such an efficient subsystem of information-analytical service, which would be aimed at improving the quality and management effectiveness by prioritizing. Therefore, it is expedient to introduce a system of enterprise economic safety management, which involves integration of all management functions, provides methodological toolbox of EESM, which is presented in Fig. 1.

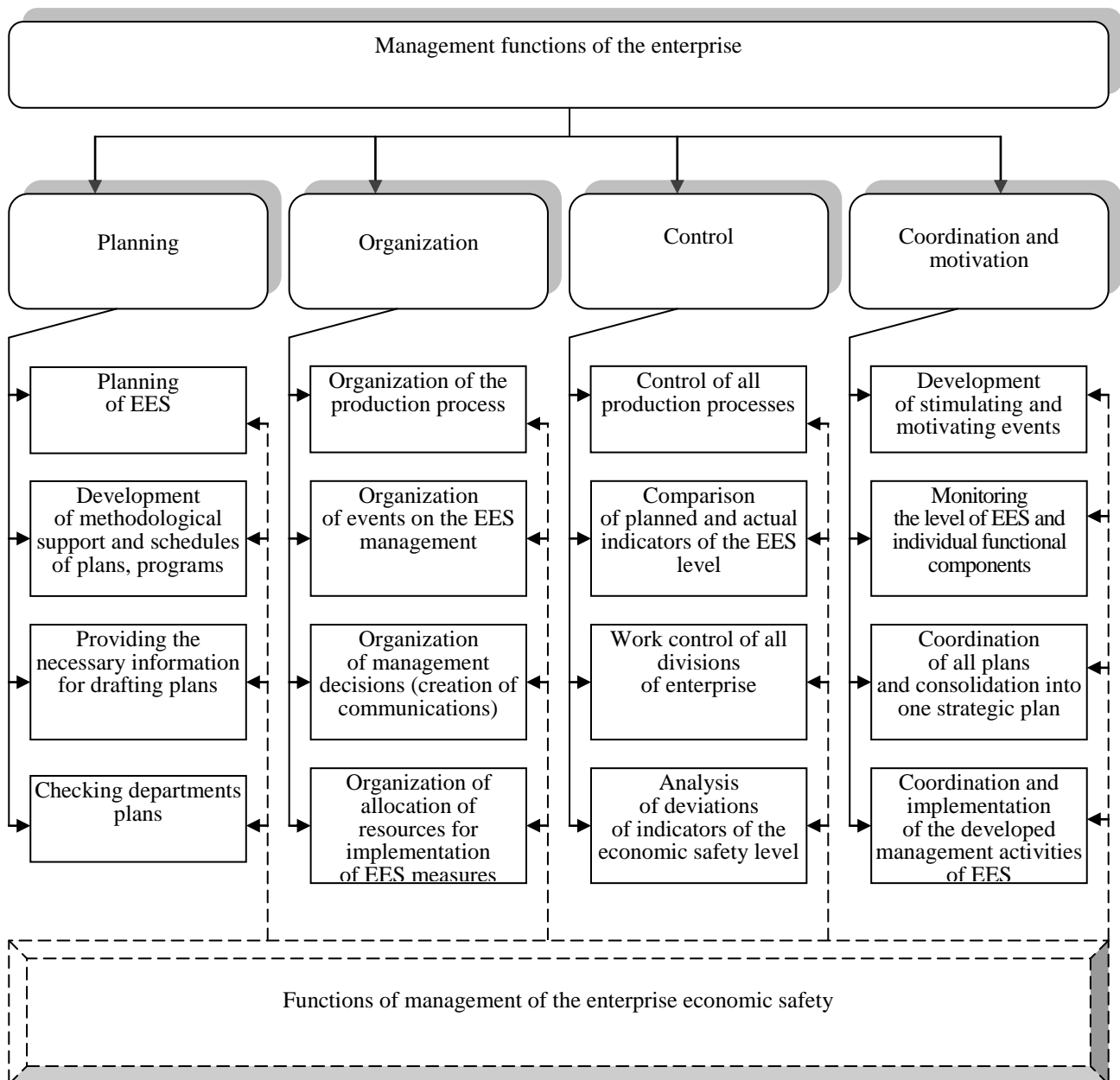

Fig. 1. Relations between the functions of economic safety management and management of the enterprise
Source: [16].

Thus, the management process begins with planning, during which the indicators of the effectiveness of an enterprise economic safety management for a certain period are set. Then, after comparing and analyzing information, the causes, potential consequences and threats of deviations between planned and received results are identified, the errors are corrected, the complex of corrective measures is developed with possible alternative scenarios considering the potential impact of the whole set of destructive phenomena that affect the EES.

A large number of complex and multidimensional tasks encountered by modern motor transport enterprises require a solution in the context of ensuring and managing economic safety of the business entity. In addition, the EES provides branching, diversification and expansion of structural elements, connections and relations of its resource space, their protection from internal and external threats, whose actions can greatly reduce or ruin its environment, slow down or restrain the development of the enterprise, transform its path to the defined strategic goal.

The most significant and difficult identified tasks of EES management include: identification of real and prediction of potential threats and dangers; elucidation of the ways of their prevention, reducing or elimination of the consequences of their effects; identification of the ways and means necessary for the safety of the enterprise; establishment of the relevant company safety service, or handling and interaction with public or private organizations, etc. [16].

The main functional components of economic safety are: financial, human resources, technical and technology, politico-legal, innovation-investment, environmental and informational.

It should be noted that only those components that contain only or are based on economic relations should be considered as economic safety, which will be the only criterion for classification of economic safety components. From this point of view, it is advisable to classify only the financial, macroeconomic, internal economic or industrial, foreign economic and social and economic components in the category «economic safety of the state». In this case, economic safety should be directly included as a fundamental component of financial safety or of the financial and credit sector. Finance is based on the economy of any country, finance — the «blood» of the economic system of the state, without which the economy of any country in modern conditions cannot function. Moreover, finance acts as a set of economic relations that arise in the process of cash flow. Therefore, financial security should be included in a separate subsystem in the economic safety system.

Using the system and cybernetic approach, let's depict the system of managing the enterprise economic safety in the form of, firstly, a set of control subsystems, realizing the existence of an advanced thesis regarding the presence of decomposition on the basic elements of most systems to reduce the uncertainty of a complex system and to formulate requirements for the latter. Secondly, in the form of a two-level hierarchical system characterized by the following properties: vertical decomposition or multilevel hierarchy, priority of actions of upper levels over the lower, dependence of decisions taken on the upper levels, on the results obtained at the lower levels, and therefore, the presence of inverse relations in the system. Thirdly, the image of the control system necessarily includes the contours of managing the economic safety of the enterprise in terms of its functional components. The control circuit is viewed as a closed set of elements of the control system, and in the control circuit, each element of the system affects the next and, in its turn, is affected by the previous one.

It should be emphasized that the number of control circuits is identified by a spectrum of control problems in a system that is determined and investigated, and connections between the contours reflect the relationships of control processes. In addition, each contour is depicted by a certain number of components, whose functioning is associated with the implementation of the algorithm of solution of the problem of managing one aspect of the controlled system.

The presence in hierarchical systems of such advantages as: the interaction between subsystems on the basis of direct and inverse links, implemented in the horizontal and vertical directions; the possibility of compressed presentation of information about management results received by the channels of the inverse communication; freedom of local action within the limits of imposed restrictions; the feasibility of combining the local criteria of functioning of individual subsystems and the global criterion of optimality of the system as a whole proves the validity and

expediency of presenting the economic safety management system in the form of a hierarchical basis, based on the use of the scientific approach by L. A. Ponomarenko [17], which in detail depicted a typical hierarchical model of management. Thus, the two-level economic safety management system is formed by $(n+2)$ main subsystems: (1) placed at the upper level by the control subsystem (coordinator) C_0 , which generates the coordinating signals $\gamma_i (i=1, \dots, n)$, addressed to (2) n below the hosted control subsystems $C_i (i=1, \dots, n)$, which produce feedback signals $\omega_i (i=1, \dots, n)$ entering the coordinator's input, as well as control impacts, intended for control (3) by process P , whose connection with the external environment is carried out through input X and output Y , and exchanging information about the results of activities occurs through the channels of the inverse communication z_i (Fig. 2).

Under the proposed approach in the system of economic safety management the subsystem of enterprise economic safety plays the role of control (managing) subsystem (coordinator) C_0 , which provides for the overall EES management. The second level of the control system is the subsystems of economic safety management with certain functional components, which are distinguished by certain features and characterize a set of basic directions of enterprise economic safety (finance, capacity of staff, personnel, etc.).

The object of management (controlled system) is the very economic safety, which, in its turn, decomposed into seven subsystems of various functional components of the enterprise economic safety (financial, technical and technological, personnel, political, legal, environmental, information, innovation and investment).

Therefore, for a clearer understanding and simplification of the management and coordination mechanism, it is expedient to isolate the subsystem of management of individual functional components of economic safety, provided that the dedicated subsystems are interconnected and functioning of one subsystem significantly influences the further implementation. We agree with the authors [18; 19], who, in a rather detailed and phased manner, depict the nature and peculiarities of the basic interrelationships and processes that exist in such management systems, therefore, it is appropriate to emphasize that, depending on a separate functional component, a certain task of management of EES depends for which a clear algorithm is given or a set of such algorithms for its solution, each of which integrates an interconnected set of management functions into itself. In addition, for the interconnection of a particular subsystem of economic safety management of the enterprise and the corresponding control circuits, there is also a characteristic vertical interaction. Thus, each control subsystem C_i has the appropriate managerial influence on the control subsystem of a certain functional component in the control loops G_{iM} , and in each circuit the information about the results of management enters the subsystem C_i in the form of feedback ω_{iGj} . In the control circuits between the control functions f_{iM} there is a horizontal interaction of subsystems. Management signals of two types exist in control circuits in the form of vertical interaction, namely: coordinating m_i (managerial influences) and information z_i (feedback signals).

Conclusions. It has been determined that management of economic safety of the enterprise occupies a special place in the enterprise management system, since in market economy it strengthens the adaptability, business competitiveness, ensuring integration of economic processes at the enterprise and connecting internal resources and the external environment together. In order to increase the efficiency of enterprise management, a theoretical and methodical approach to construction of a structural model of an enterprise economic safety management was offered, which would give a possibility of a clear identification of functional and essential links, provide internal balance in the activities of the enterprise and correspondence of its mission and the strategic direction of the system of its priority interests. The next stage of the study should be a comprehensive assessment of the interrelationship of such destructive and destabilizing phenomena as threats, risks and dangers that could lead to irreversible consequences and, in general, threaten functioning of the organization and economic safety.

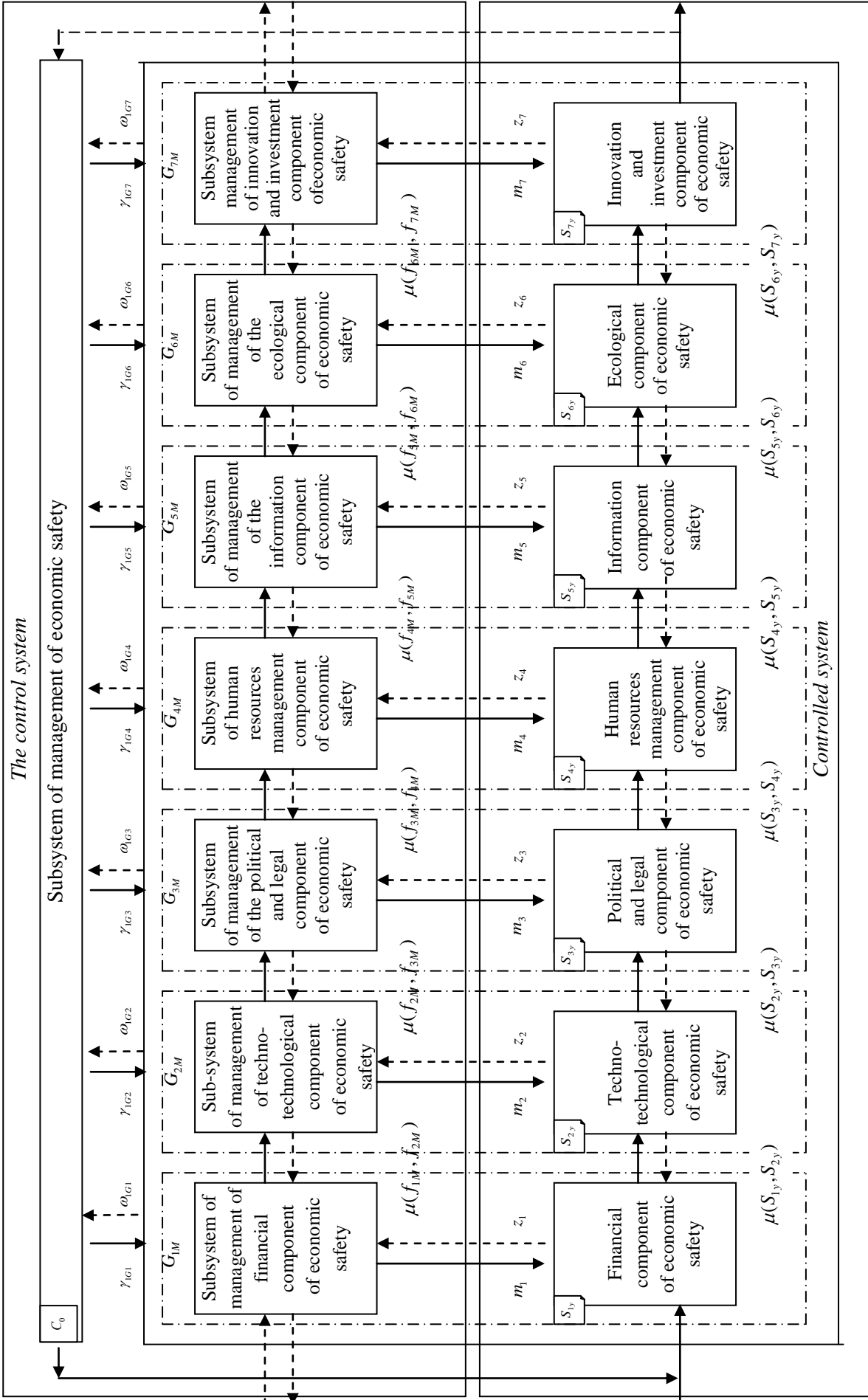

Fig. 2. Structural model of the enterprise economic safety management system

Література

1. Ільяшенко С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке / С. Н. Ільяшенко // *Актуальні проблеми економіки*. — 2003. — № 3. — С. 12—19.
2. Кузенко Т. Б. Планування економічної безпеки підприємств в умовах ринкової економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / Європейський ун-т фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу. — Київ, 2004. — 18 с.
3. Грунин О. Экономическая безопасность организации / О. Грунин, С. Грунин. — Санкт-Петербург : Питер, 2002. — 160 с.
4. Реверчук Н. Й. Зовнішні чинники економічної безпеки в Україні / Н. Й. Реверчук // *Трансформація економічної системи в Україні : зб. наук. праць* / [за ред. проф. З. Г. Ватаманюка]. — Львів : Інтереко, 2000. — С. 283—287.
5. Швиданенко Г. О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія / Г. О. Швиданенко, О. І. Олексюк. — Київ : КНЕУ, 2002. — 192 с.
6. Fiksel J. Quantitative risk analysis for toxic chemicals in the environment of hazard materials / J. Fiksel // *Journal of Hazardous Materials*. — 1987. — № 2—3. — P. 227—240.
7. Штангрет А. М. Механізм прийняття рішень у процесі управління економічною безпекою підприємства / А. М. Штангрет // *Наукові записки*. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2013. — Вип. 1 — С. 59—64.
8. Ковальов Д. Економічна безпека підприємства / Д. Ковальов, Т. Сухорукова // *Економіка України*. — 1998. — № 10. — С. 48—52.
9. Барановський О. І. Філософія безпеки: монографія : у 2 т. / О. І. Барановський. — Київ : УБС НБУ, 2014. — Т. 2 : Безпека фінансових інститутів. — 715 с.
10. Загарій В. П. Ключові характеристики фінансової безпеки як системи [Електронний ресурс] / В. П. Загарій // *Ефективна економіка*. — 2014. — Вип. 3. — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2838>.
11. Судакова О. І. Формування концептуальних засад планування економічної безпеки підприємства / О. І. Судакова // *Економічний простір*. — 2009. — № 23/2. — С. 204—213.
12. Дубецька С. П. Економічна безпека підприємств України / С. П. Дубецька // *Недержавна система безпеки підприємства як суб'єкт національної безпеки України : зб. матер. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16—17 травня 2001 р.)* / [ред. кол. І. І. Тимошенко та ін.]. — Київ : Вид-во Європейського університету, 2003. — С. 146—171.
13. Горячова К. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. Горячова // *Економіст*. — 2003. — № 8. — С. 65—67.
14. Козаченко А. В. Декомпозиція управління економічною безпекою підприємства / А. В. Козаченко, О. М. Ляшенко // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. — 2009. — № 4. — С. 34—38.
15. Белокуров В. О. Структура функциональных составляющих экономической безопасности предприятия [Электронный ресурс] / В. В. Белокуров // *Режим доступа* : <http://www.safetyfactor.ru>.
16. Нікітіна А. В. Управління економічною безпекою автотранспортних підприємств в глобальному середовищі : монографія / А. В. Нікітіна, Д. А. Горовий, Д. В. Бабич. — Харків : Вид-во ХНАДУ, 2015. — 280 с.
17. Пономаренко Л. А. Основи економічної кібернетики : підручник / Л. А. Пономаренко. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. — 432 с.
18. Криворучко О. М. Менеджмент якості на підприємствах автомобільного транспорту: теорія, методологія і практика : монографія / О. М. Криворучко. — Харків : ХНАДУ, 2006. — 404 с.
19. Криворучко О. М. Менеджмент бізнес-процесів автотранспортних підприємств : монографія / О. М. Криворучко, Ю. О. Сукач. — Харків : ХНАДУ, 2012. — 244 с.

Стаття рекомендована до друку 16.09.2019

© Нікітіна А. В., Новікова Т. В.,
Христофорова О. М.

References

1. Ільяшенко, С. Н. (2003). Sostavlyayushchie ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya i podhody k ih ocenke [Components of economic security of the enterprise and approaches to their assessment]. *Aktualni problemy ekonomiky — Actual problems of economy*, 3, 12—19 [in Russian].
2. Kuzenko, T. B. (2004). Planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv v umovakh rynkovoї ekonomiky [Planning the economic security of enterprises in a market economy]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Yevropeyskyi un-t finansiv, informatsiinykh system, menedzhmentu i biznesu [in Ukrainian].
3. Grunin, O., & Grunin, S. (2002). *Ekonomicheskaya bezopasnost' organizacii* [Economic security of the organization]. Saint Petersburg: Pyter [in Russian].
4. Reverchuk, N. Y. (2000). Zovnishni chynnyky ekonomichnoi bezpeky v Ukraini [External factors of economic security in Ukraine]. *Transformatsiia ekonomichnoi systemy v Ukraini — Transformation of the economic system in Ukraine*. Z. H. Vatamaniuk (Ed.). Lviv: Intereko [in Ukrainian].
5. Shvydanenko, H. O., & Oleksiuk, O. I. (2002). *Suchasna tekhnolohiia diahnostyky finansovo-ekonomichnoi diialnosti pidpriemstva* [Modern technology of diagnostics of financial and economic activity of the enterprise]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
6. Fiksel, J. (1987). Quantitative risk analysis for toxic chemicals in the environment of hazard materials. *Journal of Hazardous Materials*, 2—3, 227—240.
7. Shtanhret, A. M. (2013). Mekhanizm pryiniattia rishen u protsesi upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Decision-making mechanism in the process of managing the economic security of the enterprise]. *Naukovi zapysky — Scientific notes*, 4, 59—64. Lviv: Ukr. akad. drukarstva [in Ukrainian].
8. Kovalov, D., & Sukhorukova, T. (1998). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva [Economic security of the enterprise]. *Ekonomika Ukrainy — Economy of Ukraine*, 10, 48—52 [in Ukrainian].
9. Baranovskiy, O. I. (2014). *Filosofii bezpeky* [Safety philosophy]. T. 2: Bezpeka finansovykh instytutiv [Vol. 2: Security of financial institutions]. Kyiv: UBS NBU [in Ukrainian].
10. Zaharii, V. P. (2014). Kliuchovi kharakterystyky finansovoї bezpeky yak systemy [Key features of financial security as a system]. *Efektivna ekonomika — Effective Economics*, 3. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2838> [in Ukrainian].

11. Sudakova, O. I. (2009). Formuvannia kontseptualnykh zasad planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Formation of conceptual bases of planning of economic security of the enterprise]. *Ekonomichnyi prostir — Economic space*, 23/2, 204—213 [in Ukrainian].
12. Dubetska, S. P. (2003). Ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy [Economic Security of Ukrainian Enterprises]. *Nederzhavna systema bezpeky pidpriemstva yak subiekt natsionalnoi bezpeky Ukrainy — Non-State System of Enterprise Security as a Subject of National Security of Ukraine*. I. I. Tymoshenko (Ed.). (pp. 146—171). Kyiv [in Ukrainian].
13. Horiachova, K. (2003). Finansova bezpeka pidpriemstva. Sutnist ta mistse v systemi ekonomichnoi bezpeky [Financial security of the enterprise. The essence and place in the system of economic security]. *Ekonomist — Economist*, 8, 65—67 [in Ukrainian].
14. Kozachenko, A. V., & Liashenko, O. M. (2009). Dekompozytsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Dekompozytsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky — Bulletin of the Khmelnytsky National University. Economic sciences*, 4, 34—38 [in Ukrainian].
15. Belokurov, V. V. (n. d.). *Struktura funkcional'nyh sostavlyayushchih ekonomicheskoy bezopastnosti predpriyatiya [Structure of the functional components of economic security of an enterpriseresurs]*. Retrieved from <http://www.safetyfactor.ru> [in Russian].
16. Nikitina, A. V., Horovyi, D. A., & Babych, D. V. (2015). *Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu avtotransportnykh pidpriemstv v hlobalnomu seredovyshchi [Management of economic safety of motor transport enterprises in the global environment]*. Kharkiv: Vyd-vo KhNADU.
17. Ponomarenko, L. A. (2002). *Osnovy ekonomichnoi kibernetiky [Fundamentals of economic cybernetics]*. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t [in Ukrainian].
18. Kryvoruchko, O. M. (2006). *Menedzhment yakosti na pidpriemstvakh avtomobilnoho transportu: teoriia, metodolohiia i praktyka [Quality management at road transport enterprises: theory, methodology and practice]*. Kharkiv [in Ukrainian].
19. Kryvoruchko, O. M., & Sukach, Yu. O. (2006). *Menedzhment biznes-protsesiv avtotransportnykh pidpriemstv [Management of Business Processes of Motor Transport Enterprises]*. Kharkiv [in Ukrainian].

The article is recommended for printing 16.09.2019

© Nikitina A. V., Novikova T. V.,
Khrystoforova O. M..